

millor essent un mot que significava precisament 'esqueixar, destrossar, escorxar (algú)', base semàntica pertot dels noms de l'herniat: *trenca, quebrado, potroso* (cf. *espotrassar-se*, etc.). Que *escoixendre* sigui un mot arcaic, més viu en els trobadors, segons la documentació literària, no priva que vagi tenir més força en el català preliterari o del S. XIII; de tota manera el tenim ben documentat en Cerverí i en l'actual ús agrícola del Rosselló, amb variant *escuxendre* (part. *escuxés*) en Llull i A. Febrer: fóra ben errat de suposar que *escotiflat* acabava de néixer quan va usar-lo G. G. de Montmajor en el S. XVI: un mot tan estès en el P. Val. i a les Illes podia comptar ja llavors uns quants segles d'existència.

Des de la nostra llengua s'havia propagat inclús al vocabulari aragonès, i ja amb alguna degeneració en el significat: l'acadèmic Siesso ja el 1720 observava que *escotiflat* l'usaven allí i no a Castella, i que li donaven el sentit figurat que a Castella expressarien amb *escupir*: «Yo le hize *escotiflar* todo el dinero que me devía», «yo le haré *escotiflar* los dineros» (Gili, *Tesoro Lex.*, s. v.); és, doncs, com si digués 'els hi faré amollar, els hi faré *afluixar*' desviació metafòrica d'aquest mot (de to segons sembla ajargonat, o molt familiar), que bé correspon a la idea de fluïxetat o mollesa que es troba a la base d'*escotiflat*; és clar que seria una evolució de sentit orientada pel parònim *escotar* 'pagar el que li toca'; dóna encara una variant *escodiflar* «dar ciegamente» variant *-t/-d-* que no ens pot preocupar gaire a l'Aragó (on *espata, escutir* foren reemplaçats per *espada, escudir*, i justament pot ser aquest *EXCUTERE* el que individualment causés aqueixa ultracorreció).

Un encreuament paral·lel sofert per *boti(n)fla*, tenim en el Rosselló, on el glossari de Saisset ens testifica les dues variants *estiflat* i *estínfla* amb la definició «assegut amb molta deixadesa»: «quan era cansat de manejar l'aixada, / podent pas amb dingu fer petar la xerrada, / *estiflat* sus d'un banc, i rumiant tot sol, / s'escalfava la panxa al repetell del sol» (*Perpinyanques*, 35). Ací la idea de 'basquejant, deixat anar' enclosa en *escotiflat* i *botínfla* s'haurà combinat amb la de *estirat, estiregassar*.

DERIV.: *Escotifladura* mall. (*AlcM*). +*Escotiflament* val. «relajación, quebramiento, quebradura» (Escrig amb el sinònim +*escotifla(d)a* (ibid.).

¹ *Els Mestres de València*, escrit 1586, publicat en la *RHis*p. xxxiv, 559, segons una còpia de 1780. —

² «*Escotifarse*: quebrarse, relajarse» és també la forma que posà Tastú en el glossari que va compondre quan féu el seu viatge filològic a Espanya en què va comprar el ms. de Sanelo; treball poc important i de segona mà, crec tot, i si no m'enganyo les coses que inclou no procedents del Sanelo, semblen també valencianes. Potser féu algunes preguntes a valencians amb el Sanelo a la vista, i el Ros (de qui reproduceix la definició) i algun valencià li va respondre amb la variant *-farse*. Lab. 1839 va recollir *escotifarse* «quebrarse, relajarse» i en ell devia ser cosa del seu Maestrat nadiu i no pas del Principat.

ESCOTILLA i ESCOTILLÓ, noms de les obertures quadrangulars que hi ha en el sòl de la coberta d'una embarcació i que posen en comunicació la bodega amb l'exterior, mot comú amb el castellà, el portuguès i el fr. *écouille, écouillon*, així com amb l'anglès *scuttle*; d'origen incert, probablement procedent en tots ells del fr. antiq. *escouillon*, on sembla ser derivat del verb *e(s)couter* 'escoltar' (AUSCULTARE), perquè les escotilles s'han usat sovint per sentir el que diuen els de baix. □ 1.ª doc.: c. 1460, Joanot Martorell.

«--- Capità senyor, los turcs passen ab vint-e-tres naus grosses --- nosaltres som dotze naus --- per què tots vos donam de consell no vullau donar del cap per les parets, com açò no sien les batalles de terra, que no-s fan a comparar ab les de mar: après que les *escutilles* són tancades, no hi ha lloc per a fogir», *Tirant* (cap. 148, Ag. II, 299; Riq., p. 530). Avui segueix usual a la nostra costa, p. ex. a L'Escala («forats de coberta, d'entrada a dins de la nau», 1937), i a Blanes on EmRoig definia «obertura de contorn quadrat, limitada transversalment pels paraescuts --- que posa en comunicació la coberta amb l'interior d'un bastiment», *BDC* xii, 31, i veg. sobretot la cosa marcada en els gravats de les pp. 77, 79 i 103. Hi ha relació amb el *batiport*, però no és el mateix, com aclareix Ruyra, en un comentari a l'obra de Roig (*O. C.*, 849b), que és la tapa de la trapa que una escotilla constitueix. També és català *escotilló*, nom de certes menes d'escotilla (més petites) en la nau, i que d'ací ha passat després a aplicar-se a certes trapes dels escenaris usades per fer aparèixer o desaparèixer un personatge o objecte sota terra.

El mot existeix en la terminologia nàutica de les llengües veïnes, i amb documentació quasi igualment antiga en totes elles; si alguna diferència hi ha és a favor del castellà i el català: el cast. *escotilla* ja apareix des de Díaz de Gámez entorn de 1440, i *escotillón* en García de Palacio (1587) i en Calderón de la Barca; el port. *escotilha* c. 1500 i *escotilhão* en el S. XVI; el fr. antiq. *écouille* (avui *écouille* des de 1538) i tant aquest com *escouillon* apareixen repetidament en Rabalais poc més tard; l'angl. *scuttle*, a desgrat del seu aire germànic no apareix fins a 1660, però abans hi ha *skottelle* ja el 1497, cosa que ja revela un manlleu del francès, junt amb el fet que si fos de nissaga anglosaxona no podria començar més que en *sb-*, mai *sk-*, vist que el mot no existeix en escandinau ni en les altres llengües germàniques. El relatiu avantatge cronològic del castellà junt amb la terminació *-illa* havia fet sospitar que s'hagués format en aquesta llengua, però és increïble que la llengua d'un país que a penes tingué marina (o si de cas amb tripulacions i capitans gallecs o portuguesos) abans del S. XV, vagi originar un terme i vagi ser capaç de transmetre'l fins a l'anglès ja en el S. XV; sobretot en castellà no s'explicaria d'on podia derivar el mot (observem que no hi ha ni la més remota analogia amb la cosa designada pel terme nàutic *escota*, que d'altra banda el castellà manlleuà del francès). Per això en el DCEC (II, 361-2), on